

Lumoavien työpajojen tulosraportti

LUMO-projektin järjestämät työpajat maatalousluonnon monimuotoisuuden kokemusten ja tiedontarpeiden kartoitukseen ELY-keskuksille, neuvojille ja kunnille

Lumoavien työpajojen tulokset

Päiväys:	4.6.2021
	Ruokavirasto
Osasto:	maatalousosasto, LUMO-projekti
Laatija:	Paula Nykänen
Lisätietoja:	<p>Ruokaviraston LUMO-projektin tavoitteena on maatalousluonnon monimuotoisuuden edistäminen ja vaaliminen tuottamalla ajankohtainen, selkeä ja kohderyhmien käytännön työtä palveleva viestintäkokonaisuus aiheen teemoista.</p> <p>Projektin rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö.</p>
	<p>Tämä raportti on tiivistelmä Lumoavia työpajoja varten teetetyn ennakkokyselyn tuloksista sekä työpajoissa tehdyistä pienryhmätöistä. Työpajat järjestettiin 18.5. ja 25.5.2021. Työpajoihin osallistui ELY-keskuslaisia E- ja Y-vastuualueilta, neuvoja sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisia.</p>
	<p>Ennakkokyselyllä ja järjestetyillä työpajoilla oli tarkoitus selvittää mahdollisimman tarkasti kohderyhmien kokemat haasteet ja tarpeet maatalousluonnon monimuotoisuudessa sekä kohderyhmille sopivia ratkaisumalleja. Nämä tiedot tulevat ohjaamaan osaltaan projektissa tehtävää työtä maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja vaalimiseksi.</p>

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällys

1 Tiivistelmä	3
2 Ennakkokyselyn tulokset	4
2.1 Merkittävimmät haasteet maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämässä ELY-keskusten, neuvojien ja kuntien mukaan.....	4
2.2 Ennakkokyselyn pohjalta ilmenneitä muita tarpeita	5
3 Työpajoissa ratkotut haasteet.....	6
4 Työpajojen tulokset.....	6
4.1 Eri tahojen keskinäinen vuorovaikutus on puutteellista.....	6
4.2 Valvonta, neuvonta ja tukiehdot ovat ristiriitaisia	7
4.3 LUMO-toimet eivät kiinnosta viljelijöitä	8
4.4 Oman LUMO-osaamisen kehittäminen on hankalaa	8
4.5 Tieto maatalousluonnon monimuotoisuudesta on hajanaista (pellot ja peltojen ulkopuoliset alat).....	9
4.6 Nykyinen maatalousluonnon monimuotoisuuden ohjeistus keskittyy vain tukiehtoihin (pellot ja peltojen ulkopuoliset alat)	10

1 Tiivistelmä

Lumoavissa työpajoissa tartuttiin niihin haasteisiin, joita neuvojat, ELY-keskuslaiset ja kunnat kokevat työssään viljelijöiden kanssa maatalousluonnon monimuotoisuuden (LUMO) edistämiseksi. Haasteita kartoitettiin ensin kohderyhmille tehdyllä ennakkokyselyllä.

Suurimmat haasteet maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämiseksi tämän selvityksen perusteella ovat vuorovaikutuksen puute ja yksisuuntaisuus eri tahojen välillä, tukijärjestelmän ja eri tilalla tehtävien toimien ristiriitaisuus ja se, että viljelijät pitävät LUMO-toimia toissijaisena asiana. Haasteelliseksi koetaan myös oman LUMO-osaamisen kehittäminen, tiedon hajanaisuus ja se, että Ruokaviraston nykyinen ohjeistus keskittyy vain tukiehtoihin eikä konkreettisiin toimiin tilalla tai tietoisuuden lisäämiseen toimien hyödyistä.

Työpajoihin osallistui 34 hallinnon ja neuvontajärjestöjen edustajaa. Työpajoissa pureskeltiin haasteisiin johtaneita syitä, haasteisiin ideoituihin ratkaisuvaihtoehtoja ja ratkaisujen toteuttamista sekä käytännön vaikutuksia pohdittiin. Työpajoissa työskentelyssä hyödynsimme virtuaalialusta Miroa, palvelumuotoilun ajatuksia ja työskentelyyn boostia antavia fasilitaattoreita. Työpajat alkoivat alustuspuheenvuoroilla. Puheenvuorot pitivät Anna Schulman maa- ja metsätalousministeriöstä ja Eija Hagelberg Baltic Sea Action Groupista.

Työpajoissa ideoiduissa ratkaisuissa korostuivat oleellisen tiedon kokoaminen yhteen paikkaan, eri tahojen välinen yhteistyö ja vuorovaikutus, verkostot sekä se, että hallinto ottaisi aiempaa suurempaa roolia aiheen edistämiseksi. Ratkaisuissa pyrittiin myös asennemuutokseen sekä hallinnossa ja neuvontaorganisaatioissa että viljelijöiden keskuudessa.

”Maatalousluonnon monimuotoisuudessa puuttuu tiedon kultainen keskitie.”

2 Ennakkokyselyn tulokset

Kohderyhmille huhti-toukokuussa lähetetyllä ennakkokyselyllä pyrittiin kartoittamaan hallinnon ja neuvojien kokemuksia maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämisestä. Ennakkokyselystä viestittiin Ruokaviraston ekstranetissä Pikantissa, neuvojille tuotetussa uutiskirjeessä sekä kohdennetusti sähköpostitse. Kyselyn avanneiden vastausprosentti oli noin 30 %. Kyselyyn pystyi vastaamaan sekä suomeksi että ruotsiksi. Kyselyihin vastaajia oli yhteensä 54.

Ennakkokyselyn yhteydessä viestimme myös tulevista työpajoista.

2.1 Merkittävimmät haasteet maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämisessä ELY-keskusten, neuvojien ja kuntien mukaan

1. Eri tahojen keskinäinen vuorovaikutus on puutteellista

Ennakkokyselyssä ilmeni, että eri tahojen viestintä ei tavoita kaikkia oleellisia tahoja, jolloin eri alueilla tehdään asioita eri tavalla, hallinnon sisäinen- ja sidosryhmäviestintä on ontuvaa ja resurssiongelmien aiheuttavat vuorovaikutuksen puutetta.

2. Valvonta, neuvonta ja tukiehdot ovat ristiriitaisia

Ennakkokyselyssä ilmeni, että tukiehdot ovat osittain hyvin ristikkäisiä keskenään, ne koetaan todella haasteellisiksi LUMO-asioissa ja Ruokavirastolta kaivattaisiin näin ollen vahvempaa tukea neuvojien, ELY-keskusten ja kuntien työskentelyyn.

3. LUMO-toimet eivät kiinnosta viljelijöitä

Ennakkokyselyssä vastaajien mielestä viljelijät haluavat varata aikaa muun muassa tuottavampiin toimiin, sillä luonnon monimuotoisuuden tuottamista hyödyistä tiloilla ei tiedetä ja toisaalta tietoa ei ole kovinkaan paljon tarjolla siitä, miten LUMO-toimet voisivat viljelijää hyödyttää. LUMO-toimet nähdään vähempiarvoisena ”puuhasteluna”.

4. Oman osaamisen kehittäminen on hankalaa

Ennakkokyselyssä ilmeni, että tietoa LUMO-asioista ei juurikaan saa mistään, vaan tieto on osattava etsiä itse. Eri tahot tuottavat erilaista tietoa, jolloin eri ihmiset saavat erilaista tietoa seuraamalla eri lähteitä ja viestintäkanavia.

5. Tieto maatalousluonnon monimuotoisuudesta on hajanaista (pellot ja peltojen ulkopuoliset alat)

Ennakkokyselyssä ilmeni, että eri tahot tuottavat hyvin erilaista tietoa LUMO-asioista, joten tieto on hyvin hajanaista sekä hallinnon, neuvojien että viljelijöiden näkökulmasta. Tietoa tuottavia tahoja on paljon, mikä vaikeuttaa kattavan kokonaiskuvan saamista aiheesta sekä ajankohtaisen tiedon saantia.

6. Nykyinen maatalousluonnon monimuotoisuuden ohjeistus keskittyy vain tukiehtoihin (pellot ja peltojen ulkopuoliset alat)

Ennakkokyselyssä ilmeni, että viljelijän on hankala aloittaa LUMO-toimien tekeminen tilallaan, sillä nykyinen Ruokaviraston ohjeistus keskittyy vain tukiehtoihin. Myös esimerkkien, konkreettisten toimien ohjeistamisen puute ja niiden hankaluus vaikeuttavat viljelijöiden LUMO-toimien aloittamista.

2.2 Ennakkokyselyn pohjalta ilmenneitä muita tarpeita

Huomionarvoista ennakkokyselyyn vastaajissa on se, että suuri osa kyselyyn vastanneista keskittyy työsään ja vastauksissaan lähinnä perinnebiotooppeihin. Tämä saattaa tarkoittaa sitä, etteivät muut neuvojat tai tukikäsitelijät koe monimuotoisuusasioiden koskettavan itseään.

Ennakkokyselyssä tuotiin ilmi tarkastikin haasteita ja tarpeita, joita ELY-keskuksissa, neuvontajärjestöissä ja kunnissa koetaan maatalousluonnon monimuotoisuusustyössä. Hallinnon asema koettiin suhteessa ongelmalliseksi, ettei hallinto, kuten Ruokavirasto, osaa ottaa kantaa viljelijän tekemään käytännön työhön ja neuvoa tai tukea asiakkaitaan sen osalta. Kiire varjostaa vastaajien työtä jatkuvasti. ELY-keskusten resurssiongelmat näkyvät muun muassa niin, ettei maastokartoituksiin, omien tietojen päivittämiseen ja perehtymiseen ole tarpeeksi aikaa.

Ruokavirasto oli seuratuin tiedonlähde maatalousluonnon monimuotoisuudessa. Ruokavirastolta kaivataan kuitenkin entistä enemmän tukea ja parempaa ohjeistusta käytännön työhön, niin viljelijöiden kuin hallinnonkin osalta. Myös kollegojen merkitys tiedonsaannissa oli merkittävä lähde. Tiedonpuutetta taasen koettiin erityisesti pölyttäjähönteispeltojen osalta. Toisaalta mistään maatalousluonnon monimuotoisuuden teemasta (luonnonhoitopellot, alkuperäisrodut, kosteikot, riistapellot ja pölyttäjähönteispellot) ei koettu saatavan tarpeeksi tietoa. Uuden oppimisessa kyselyyn vastaajat suosivat eniten webinaareja ja koulutuksia ja toiseksi suosituimmaksi tavaksi oppia uutta nousivat itsenäisesti opiskeltavat materiaalit.

Asiantuntijat kokevat haasteelliseksi erilaiset MOMA-kohteiden hoitosuunnitelmat. Joitakin asiantuntijoita mietityttää, mikä on riittävä hoito alalla ja millaisia alueellisia eroja alueiden hoidossa on. Ruotsinkielinen ohjeistus koettiin hyvin puutteelliseksi.

Esiin nousseita tarpeita ja ideoita projektiryhmällemme olivat muun muassa erilaiset koulutukset, permakulttuurin mukainen viljely, maastokoulutukset, konkreettisten esimerkkien esilletuonti ja kattavat verkkosivut aiheesta.

Ennakkokyselyssä kartoitimme myös sitä, millaisia haasteita viljelijät ovat tuoneet ilmi asiantuntijoille maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämisessä. Viljelijät ovat kertoneet, että tieto on pirstaloitunutta, sitä ei ole tarjolla tai sitä ei osaa etsiä oikeasta paikasta. Tukiehdot koetaan haastaviksi ja epätietoisuutta koetaan siitä, mitä tukiehdot tarkoittavat konkreettisesti tilalla. Tukiehdot ovat osittain päällekkäisiä, joten välillä viljelijän on valittava, haluaako hän toimia luonnon hyväksi vai saada tukia. LUMO-kohteiden hoitaminen ei voi jatkuvasti olla samanlaista, mutta valvonta ei aina joustu tilanteen mukaan. Tämä johtaa tarkastusten pelkoon. Haitallista maatalousluonnon monimuotoisuudelle tukijärjestelmän mukaan toimittaessa on myös se, että pienet kohteet eivät ole kannattavia ja sopimuksille ei voi lisätä uutta alaa.

Maatalousluonnon monimuotoisuuden edistäminen koetaan viljelijöiden keskuudessa puuhasteluna, mikä vähentää kiinnostusta toimien aloittamiseen. Kiinnostuneille taasen ei löydy selkeää materiaalipakettia, vaan tieto on osattava etsiä itse.

Viljelijät ovat ilmaisseet epävarmuutta myös siitä, mitä tietylle alueelle pitäisi tehdä, että sen saisi hyväksytyä MOMA-sopimukselle tai mitkä ovat sopimusalueella riittäviä hoitotoimenpiteitä. Toimien kannattavuudesta ollaan epävarmoja, mikä vähentää huomattavasti motivaatiota niiden tekemiseen. Viljelijät ovat kertoneet haluavansa priorisoida sellaisia toimia, jotka ovat tuottavia. Toisaalta oman tilan LUMO-kohteita ei kovinkaan moni edes tunnista.

Viljelijät ovat ilmaisseet epäluottamusta hallintoa kohtaan sekä toisaalta myös järjestöjen tuottamaa tietoa kohtaan.

3 Työpajoissa ratkotut haasteet

Työpajoissa jakauduttiin kuuteen pienryhmään, joista jokaiselle oli ennakkoon ilmoitettu haaste, jota pienryhmässä ratkotaan. Jokainen pienryhmä ratkoi yhtä alla olevista haasteista, jotka määrittelimme ennakkokyselyn vastausten pohjalta.

1. Eri tahojen keskinäinen vuorovaikutus on puutteellista
2. Valvonta, neuvonta ja tukiehdot ovat ristiriitaisia
3. LUMO-toimet eivät kiinnosta viljelijöitä
4. Oman osaamisen kehittäminen on hankalaa
5. Tieto maatalousluonnon monimuotoisuudesta on hajanaista (pellot ja peltojen ulkopuoliset alat)
6. Nykyinen maatalousluonnon monimuotoisuuden ohjeistus keskittyy vain tukiehtoihin (pellot ja peltojen ulkopuoliset alat)

Pienryhmien tehtävänä oli ensimmäisellä työpajakerralla pohtia ongelmaan johtaneita syitä ja ideoida ratkaisuvaihtoehtoja ongelmaan. Toisella työpajakerralla pienryhmät valitsivat yhden ratkaisusta konkreettisesti toteutettavaksi ja pohtivat ratkaisun toteuttamista, toteuttamisen aikataulua, viestintää sekä osallistettavia vastuutahoja.

4 Työpajojen tulokset

Työpajojen tuloksista on kerrottu jokaisen haasteen osalta erikseen. Ongelmiin johtaneet syyt on kirjattu sen pohjalta mitä sekä ennakkokyselyssä että työpajoissa tuotiin ilmi. Ongelmiin johtaneiden syiden jälkeen on listattu pienryhmän ideoimia ratkaisuvaihtoehtoja sekä kerrottu ratkaisusta, jonka pienryhmä valitsisi toteutettavaksi.

4.1 Eri tahojen keskinäinen vuorovaikutus on puutteellista

Ongelmaan johtaneet syyt

Hallinnon sisäinen ja ulkoinen viestintä koettiin puutteelliseksi, sillä viestintä ei tavoita kaikkia tahoja ja se on yksisuuntaista. Viestitulvasta on vaikeaa erottaa se, mikä on oleellista. Ruokavirastolta odotetaan vahvempaa tukea ja linjauksia siihen, miten esimerkiksi erilaisia tukijärjestelmän ristiriitoja voitaisiin ratkoa tai minkä verran tiettyyn teemaan olisi soveliaista kouluttautua. Eri alueiden toiminta poikkeaa toisistaan erilaisten luontotyyppien vuoksi, joten eri alueilla toiminnan aktiivisuus vaihtelee. Eri tahojen vuorovaikutusta ei myöskään ole riittävästi, jolloin syntyy vaikutelma, että kukaan ei ole maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämistä kattavaa kokonaiskuvaa. Hallinnon resurssiongelmat vaikuttavat myös osaltaan LUMO-asioiden edistämiseen, sillä esimerkiksi maastokatselmoinneille ei ole aina aikaa tai uuden rahoituskauden ehdot tulevat niin myöhään, ettei niihin ehditä perehtyä.

Pikantti koetaan hieman sekavaksi ja toisaalta sinne eivät pääse kaikki, jotka aiheen parissa työskentelevät. Tämä on johtanut siihen, että kaikilla toimijoilla ei ole samoja tietoja käytössään. Eri tahot myös kouluttavat yleensä vain tiettyjä asiantuntijoita, joten koulutus pohja ei ole yhteneväinen. LUMO-sektori ei ole tarpeeksi näkyvä.

Ideoituja ratkaisuvaihtoehtoja

- Ruokavirasto.fi-sivustolle nimilista kaikista eri tahojen LUMO-toimijoista ja asiantuntijoista, jotta toimijat löytäisivät toisensa

- Aamukahvitilaisuudet viljelijöille ja välisektorille
- Valvojen koulutuksiin pääsisivät osallistumaan kaikki tahot
- Säännölliset kokoontumiset (esim. ELY ja neuvojat), jolloin vuorovaikutus lisääntyy ja käytäntöjä voidaan mahdollisesti yhtenäistää
- Viestintään säännöllisyyttä esim. uutiskirjeillä
- Viljelijöille tarjottaisiin henkilökohtaisia asiantuntijakontakteja

Pienryhmän valitsema ratkaisu: MOMA-prosessi avataan koko ketjulle neuvonnasta valvontaan ja siitä viestitään avoimesti

Tarkoituksena olisi tuottaa materiaali (esimerkiksi YouTube-video), jossa kerrottaisiin ainakin seuraavat asiat:

- Mitä MOMA-alueet ovat ja miksi niitä pitäisi olla?
- Millainen alue soveltuu hakemiseen?
- Keneltä saa apua prosessissa?
- Miten sopimusta haetaan?
- Miten käsittely etenee ELY-keskuksessa?
- ELY-keskuksen maastokäynteistä kerrotaan se, miksi niitä tehdään
- Tukien maksaminen
- Valvonta on osa peltovalvontaa

4.2 Valvonta, neuvonta ja tukiehdot ovat ristiriitaisia

Ongelmaan johtaneet syyt

Eri tahoilla on erilaisia intressejä, mikä aiheuttaa ristiriitoja. Joillakin on kokemus, että maatalousluonnon monimuotoisuutta politisoidaan. LUMO-ongelmat ovat eri puolilla Suomea hyvin erilaisia, johtuen maantieteellisistä luontotyyppieroista, ja tämän vuoksi valvonta ja neuvonta poikkeavat toisistaan alueittain.

Ruokavirastossa ei ole tarpeeksi tietoa konkretia tasolla, joten Ruokavirasto vetäytyy linjaamasta ristiriitaisuuksia, jolloin linjauksia joudutaan tekemään paikallisesti ELY-keskuksissa. Henkilökohtaiset verkostot ovat maatalousluonnon monimuotoisuusosaamisen kannalta hyvin ratkaisevia, sillä luontaista verkostoa maatalousluonnon monimuotoisuudessa ei ole, mikä vaikuttaa myös siihen, kuinka tieto eri toimijoiden välillä liikkuu. Aiheesta ei myöskään puhuta tarpeeksi vaan maatalousluonnon monimuotoisuus nähdään viljelystä erillisenä asiana. Viljelijöiden osalta keskustelun tai viestinnän sävy on usein väärä. Loppuasiakas eli viljelijä ei saa tietoa kokonaisuutena, jolloin ristiriitaisuuden kokemus kasvaa entisestään.

Ideoituja ratkaisuvaihtoehtoja

- Tukijärjestelmän yksinkertaistaminen
- Tiedon lisääminen
 - o kouluttamalla eri tahoja
 - o verkostoitumalla
 - o maastokoulutuksien määrää kasvattamalla voisi saada yhteisiä linjoja
- Neuvonta integroitaisiin yhdeksi toimenpiteeksi
- ”Kukkiva Mynämäki” – innovatiivisuutta ja vaikuttavuutta ratkaisuihin!
- Vertaistuen kasvattaminen eri toimijoiden välillä
- LUMO-toimien kannattavuuden esiin tuominen

- Etenkin ennen ohjelmakauden alkua mahdollisimman ajoissa kaikki materiaali valmiiksi (sopimukset, ehdot), jotta niihin jää aikaa perehtyä kunnolla

Pienryhmän valitsema ratkaisu: tiedon jakaminen, yhteistyö, verkostoituminen ja luovat ratkaisut haasteisiin

Pienryhmässä ideoitii ratkaisua kokonaisvaltaisesti niin, että muun muassa paikallisia yhteistyöverkostoja kasvatettaisiin, eri tahot tukisivat toisiaan, viljelijöitä kannustettaisiin aiempaa enemmän ja viranomaiset olisivat viestinnässään avoimempia.

4.3 LUMO-toimet eivät kiinnosta viljelijöitä

Ongelmaan johtaneet syyt

LUMO-toimien byrokratia on monille viljelijöille pelottavaa. Tukia olisi kuitenkin tärkeä saada, sillä monet toimet ja erityisesti niiden aloittaminen aiheuttavat paljon kustannuksia. Viljelijöiden into toimien tekemiseen lannistuu myös silloin, jos hakemus ei mene ELY-keskuksessa läpi. On myös alueita, joissa MOMA-kohteet ja tilat eivät kohtaa. Viljelijät eivät tiedä tai ymmärrä LUMO-toimien hyötyjä, jolloin tiedon puute vaikuttaa negatiivisesti viljelijöiden asenteisiin. Tuet nähdään usein ainoana hyötynä. Luonnon monimuotoisuus koetaan ylipäänsä toisarvoisena asiana tai jopa ”huuhaana”, jonka edistämisen ei koeta olevan kaikkien viljelijöiden vastuulla. Viestintä LUMO-toimista on harvoin kansantajuista, joka vähentää kiinnostusta aiheeseen perehtymiseen entisestään.

Maatiloilla opittu ja toisaalta myös tukiehtojen vaatima ”maiseman kliinisyyttä” estää arkipäiväisten, pienten monimuotoisuutta edistävien toimien tekemistä.

Ideoituja ratkaisuvaihtoehtoja

- Hallinto kävisi tarkastamassa erityisesti puustoiset alat etukäteen, ettei viljelijälle tule sanktioita
- Luonnon tuntemuksen lisääminen
- Tiedon välitys viljelijöiden kesken, esimerkeistä oppiminen
- Neuvojen lisäkouluttaminen (erityisesti ne, jotka eivät vielä ole kiinnostuneet)
- Tiedon lisääminen välisektorille
- Luonnonhoitoyrittäjyyden tukeminen
- Karttapalvelut, joista näkee LUMO-kohteet
- Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa

Pienryhmän valitsema ratkaisu: Biodiversiteettikoulutukset sekä maaseutuhallinnolle että neuvojille

Biodiversiteetti pyrittäisiin brändäämään esimerkiksi lapsuusmuistojen kautta, jotta sen merkitys konkretisoituisi jokaiselle ja se ymmärrettäisiin osaksi kaikkea tiloilla tapahtuvaa toimintaa. Tarkoitus olisi tarjota koulutuksesta jo itsessään vaikuttava kokemus, joka kasvattaisi aiheen tunnettuutta ja nostaisi sen merkittävyyttä koulutukseen osallistujille.

4.4 Oman LUMO-osaamisen kehittäminen on hankalaa

Ongelmaan johtaneet syyt

Maatalousluonnon monimuotoisuudesta ja luonnon monimuotoisuudesta on tarjolla paljon tutkimustietoa, mutta tieto on yleensä hyvin globaalilla tasolla, jolloin sen konkretisoiminen Suomessa on vaikeaa. Koetaan myös epävarmuutta siitä, mitä tietoa ja minkä tahon tuottamaa tietoa kannattaa uskoa. Ruokaviraston tuki puuttuu ja selkeitä suuntaviivoja asiantuntijoiden osaamiselle ei ole teeman osalta määritelty. Koulutukset eivät myöskään pureudu LUMO-asioihin tai kasvata aiheen yleistietoa. Omien verkostojen vertaistuki ei välttämättä myöskään hyödytä, sillä alueelliset erot ovat niin suuret.

Ideoituja ratkaisuvaihtoehtoja

- LUMO-koordinaattori koordinoimaan ajankohtaista tietoa toimijoille
- Koulutukset vähintään kerran vuodessa kaikille toimijoille (kaikki sidosryhmät mukaan koulutuksiin)
- Lyhyempien Teams-tilaisuuksien järjestäminen säännöllisesti
- Lasten ja nuorten tietoisuuden lisääminen aiheesta
- Konkreettisten esimerkkien ja konkreettisen toiminnan kasvattaminen esimerkiksi yhteisillä maastokäynneillä

Pienryhmän valitsema ratkaisu: Perustetaan LUMO-koordinaattorin virka

Koordinaattorin tehtävänä olisi tuoda yhteen viljelijöiden ja hallinnon näkökulmia, ja tuottaa selkeässä ja ymmärrettävässä muodossa heille tietoa, heidän tiedontarpeisiinsa vastaten. Viran perustaminen takaisin toiminnan pitkäjänteisyyden, eikä toimisi vain muutaman kuukauden ”hätäapuna”. Koordinaattori myös nostattaisi eri tahojen välistä vuorovaikutusta ja kasvattaisi alan verkostoa niin, että eri asiantuntijat löytäisivät toisensa paremmin.

4.5 Tieto maatalousluonnon monimuotoisuudesta on hajanaista (pellot ja peltojen ulkopuoliset alat)

Ongelmaan johtaneet syyt

Eri teemoilla on eri asiantuntijoita, joten kaiken tiedon yhteensovittaminen on haastavaa. Monimuotoisuus koostuu monesta näkökulmasta, jolloin hyvin harva hahmottaa sitä kokonaisuutena. Viljelijöiden koulutuksissa maatalousluonnon monimuotoisuus tuodaan hyvin suppeasti esille. Toisin sanoen tiedon ”kultainen keskite” puuttuu kokonaan, sillä tietoa on joistakin asioista liikaa ja joistakin liian vähän.

Tietoa tuotetaan eri tietojärjestelmiin, mutta tietojärjestelmät tai niitä ylläpitävät tahot eivät keskustele keskenään. Tutkimustiedon siirtäminen käytäntöön koetaan hyvin haasteelliseksi. Tiedon hajanaisuuteen vaikuttaa se, että hallinnossa resursseja LUMO-asioihin on varattu vain vähän, jolloin kokonaisuutta ei koordinoi tai siihen ei panosta kukaan vaan pelkästään monimuotoisuuden yksittäiset osa-alueet korostuvat.

Ideoituja ratkaisuvaihtoehtoja

- Tiedon kokoaminen samaan paikkaan ja tiedon yhtenäistäminen
- Vipu-palveluun tietoa LUMO-toimista
- Vipun toteutetaan karttaintegraatio, jolloin sieltä näkisi inventoidut kohteet
- Perinnebiotooppien arvoluokat nähtäville Vipu-palveluun
- LUMO-tietopankin integrointi osaksi uudistaviljely.fi-alustaa
- Luontokohteet kartoitettaisiin osana Neuvo2030-toimintaa
- Tuotettaisiin hoitokortteja

Pienryhmän valitsema ratkaisu: Vipu-palvelun karttaintegraatio ja LUMO-tietopankki yhdistettynä Vipuun

Integraation myötä Vipu-palvelusta näkisi inventoidut kohteet t. Integraatio toteutettaisiin yhteistyössä seuraavien tahojen kanssa: neuvontajärjestöt, ELY-keskukset, Metsähallitus, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvarakeskus ja Suomen ympäristökeskus. Sekä tutkimustietoa että käytännön tietoa tuotaisiin yhteen ja tieto tarjottaisiin Vipu-palvelun kautta oikeissa kohdissa ja konkreettisesti muodossa. Vipu-palvelusta voisi tehdä myös linkityksiä ruokavirasto.fi-sivustolle, josta löytyisi enemmän tietoa.

4.6 Nykyinen maatalousluonnon monimuotoisuuden ohjeistus keskittyy vain tukiehtoihin (pellot ja peltojen ulkopuoliset alat)

Ongelmaan johtaneet syyt

Viljelijöitä kiinnostavat vain ne toimet, joista saa rahaa, joten ohjeistuskin keskittyy ainoastaan tukijärjestelmään. Eryityisesti viranomaiset kokevat epävarmuutta siitä, kuinka paljon tuenhakijaa saa neuvoa eli voiko tuenhakijalle kertoa esimerkiksi sen, mikä olisi kaikista optimaalisin vaihtoehto tukijärjestelmän kannalta. Valvojasta-valmentajaksi -malli ei siis ainakaan vielä tämän osalta toteudu. Myöskään neuvojat ja viranomaiset eivät tee riittävästi yhteistyötä, ja heille ei ole yhteistä ohjeistusta tai viestintämateriaalia, jolloin joudutaan toimimaan tukiohjeistuksen varassa.

Toisaalta yleisluonteisen ohjeistuksen tekeminen monimuotoisuuskohteille voi olla hyvin hankalaa.

Ideoituja ratkaisuvaihtoehtoja

- Ajantasainen tietopankki LUMO-materiaaleista Ruokaviraston sivuille, joita eri tahot ovat työstäneet
- Uusi ohjeistuspaketti viranomaisille ja neuvojille, joka ei ole sidottu mihinkään tukityyppiin vaan kasvattaa yleistietoa maatalousluonnon monimuotoisuudesta
- Neuvontaorganisaatio tuottaisi ohjeistusta viljelijöille arkipäivien monimuotoisuusteoista tiloilla
- Tukiohjeistus linkitettäisiin yleistietoon
- Viranomaisille ja neuvojille järjestettäisiin yhteinen koulutus
- Benchmarkkausta vahvistettaisiin viljelijöiden välillä

Pienryhmän valitsema ratkaisu: Tietopankki Ruokaviraston sivuille

Tietopankki sisältäisi esimerkiksi eri organisaatioiden tuottamia ja hyväksi todettuja hoitokorttejamateriaaleja. Sen koostamiseen osallistettaisiin mukaan asiantuntijoita eri organisaatioista ja he muodostaisivat yhdessä projektiryhmän kanssa työryhmän. Materiaalien koostamisen yhteydessä tarkasteltaisiin myös sitä, millaisia päivitystarpeita niihin liittyy. Päivitykseen varattaisiin Ruokavirastossa jatkuvat resurssit.